

UN EPISOD AL PROCESULUI DE COLECTIVIZARE A AGRICULTURII DIN BANAT ȘI CRIȘANA

Vasile Rămneanțu*

Cuvinte cheie: colectivizarea agriculturii, Banat, Crișana

Keywords: agricultural collectivization, Banat, Crișana

Într-o notă din 20 februarie 1960 trimisă Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, Direcția Treburilor, primul secretar al Regionalei P.M.R. Timișoara, Isac Martin, informa că la, 15 februarie 1960, Direcția Regională a Ministerului Afacerilor Interne Timișoara a primit din partea Ministerului Afacerilor Interne un tabel nominal cu 56 de elemente de pe raza regiunii Timișoara condamnate „pentru manifestări dușmănoase contra transformării socialiste a agriculturii, amnistiate și care urmau să fie puse în libertate”. În tabel erau cuprinși deținuți asupra căroră Secretariatul Comitetului Regional de Partid avea obiecții privind eliberarea lor, deoarece nu prezentau motive de siguranță pentru regimul politic¹.

Drept urmare, în aceeași zi, același prim secretar trimitea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, Direcției organizatorice, Secției cu probleme M.A.I. și M.F.A., (personal lui Vasile Pantilinet), două tabele nominale, unul cu „elemente care au desfășurat activități contra transformării socialiste a agriculturii, care sunt amnistiate și cu care Secretariatul Comitetului regional de partid este de acord să fie puse în libertate înainte de termen” și un alt tabel, cu cei socotiți în continuare periculoși pentru sistemul comunist și, drept urmare, se propunea rămânerea lor în închisorile comuniste².

Cercetând fondul arhivistic respectiv, observăm că autoritățile de partid și de securitate raionale au întocmit la începutul anului 1960 tabele cu cei condamnați în perioada 1 septembrie 1955 – 1 ianuarie 1960 pentru „activitate

* Universitatea de Vest Timișoara, Facultatea de Litere, Teologie și Istorie, bd. Vasile Pârvan, nr. 4, e-mail: vasileramneantu@yahoo.com.

¹ Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale, *Fond Regional Partidul Muncitoresc Român Timișoara*, d. 72/1960, f. 16 (în continuare SJTAN).

² *Ibidem*, f. 1.

dușmănoasă în legătură cu transformarea socialistă a agriculturii” din raioanele respective.

Analizând colectivizarea agriculturii din România, în anii 1955-1960 în cadrul acestui proces au fost înregistrate evoluții importante. Astfel, după perioada martie 1949–martie 1953, în care colectivizarea agriculturii a fost însoțită de un întreg cortegiu de abuzuri, între vara anului 1953 și decembrie 1955 putem vorbi de o perioadă de stagnare a acestui proces monstruos. Păstrarea retoricii staliniste cu privire la transformarea socialistă a agriculturii a fost combinată între anii 1953-1955, la nivelul practicii administrative, cu o diminuare serioasă a presiunii exercitate asupra satului românesc. În această perioadă de relaxare și expectativă (1954-1955), eforturile liderilor comuniști de a menține într-un ritm acceptabil înființarea de noi gospodării agricole și întovărășiri, folosind doar mijloacele propagandistice și facilități acordate cooperativelor, au eșuat însă³.

În vara anului 1955 a fost reluată tema transformării socialiste a agriculturii în discursul oficial, cu repercusiuni asupra acțiunilor administrative, încheindu-se astfel scurta perioadă a politicii de relaxare față de micii producători individuali. Anul 1955 poate fi socotit anul relansării procesului de colectivizare a agriculturii, iar 1956 cel de experimentare a proiectului politic (au avut loc dezbateri și experimente în zone teritoriale bine delimitate, precum regiunea Galați, menite să urmărească posibilitățile de reușită ale acestui proces). Finalizarea colectivizării a fost amânată însă de evenimentele din Ungaria, care au recomandat prudență autorităților, în condițiile în care starea de spirit generală a redevenit tensionată și risca, în contextul unor măsuri impopulare precum cele presupuse de reluarea colectivizării, să ia forma unor mișcări ostile deschise împotriva regimului comunist. Decizia politică de reluare într-un ritm alert a colectivizării s-a luat la Congresul al II-lea al P.M.R. din decembrie 1955⁴.

Reluarea colectivizării agriculturii într-un ritm rapid, similar ca intensitate celui din anii stalinismului, este cuprinsă cronologic între anii 1957 și 1961. Acest ultim val a fost intens pregătit în 1957, prin măsuri de creștere a presiunii administrative și financiare asupra micilor gospodării

³ Marius Oprea, *Transformarea socialistă a agriculturii: asaltul final, 1953-1962*, în Dorin Dobrinu, Constantin Iordachi, *Țărănimea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949-1962)*, Iași, 2005, p. 83-86.

⁴ *Ibidem*, p. 89.

țărănești, pentru a-i determina, prin pârghii economice, pe țărani să renunțe la proprietăți și să treacă în rândul colectiviștilor, politică ce a fost adoptată după renunțarea la sistemul colectărilor, la începutul aceluși an. Procesul în sine a luat amploare în vara anului 1958, iar asaltul final asupra micilor gospodării țărănești a cunoscut apogeul în următorii doi ani⁵.

În urma acestei politici a partidului privind colectivizare agriculturii s-a înregistrat o stare crescândă de tensiune în lumea satului românesc, situație care a determinat autoritățile comuniste să adopte o serie de măsuri coercitive. Astfel, o serie întreagă de modificări ale Codului Penal sau hotărâri ale Consiliului de Miniștri cu caracter secret au dat posibilități mult mai largi de acțiune din partea Securității, Miliției și Procuraturii. Începând din septembrie 1957 furtul de cereale de pe câmp din avutul obștesc se pedepsea cu închisoare de până la 12 ani și confiscarea totală a averii, pedeapsa fiind mai mică în cazul unui furt din avutul privat, era mărită până la 25 de ani pedeapsa pentru „crimă de uneltire contra ordinii sociale”, ajungându-se în cazul în care fapta prezenta un pericol deosebit la pedeapsa cu moartea chiar (1959). A fost reluată practica fixării domiciliului obligatoriu (1957), iar lagărele de muncă și-au deschis din nou porțile (1958).

Astfel, începând din anul 1957 s-a declanșat o etapă de ofensivă generală în vederea realizării colectivizării agriculturii, aceasta fiind însoțită aproape peste tot de brutalități și ilegalități comise de cei trimiși să-i convingă pe țărani de avantajele exploatării în comun a pământului. Enumerăm în acest sens doar procedeul prin care întovărășiții deveneau, fără acordul lor, colectiviști, fiind obligați să predea, prin statutul tip al G.A.C.-urilor, inventarul viu și mort pe care îl dețineau⁶.

La Plenara C.C. al P.M.R. din 26-28 noiembrie 1958 Gheorghe Gheorghiu Dej l-a interpellat pe secretarul regiunii Timișoara asupra datei când putea organiza consfătuirea de inaugurare a cooperativizării complete a regiunii, răspunsul acestuia fiind „Noi socotim că la sfârșitul anului viitor”. Dej a trecut, în acest mod, la presiuni directe asupra liderilor de partid locali, cerându-le intensificarea ritmului colectivizării.

⁵ *Ibidem*, p. 97-101.

⁶ Dumitru Șandru, *Colectivizarea agriculturii și problema agrară: repere social-politice*, în D. Dobrinu, C. Iordachi, *op. cit.* p. 57.

Ca urmare a reluării practicilor represive după 1957, la Plenara din 30 iunie-1 iulie 1961 au fost înregistrate „succese” în domeniu, procesul de colectivizare fiind încheiat oficial, după cum se cunoaște, în anul 1962⁷.

Raportul întocmit de către organele de securitate din Raionul Făget arată că în perioada amintită mai sus au fost arestați doi țărani: Anghel Valeriu (născut în 1924), agricultor, cu patru clase primare, domiciliat în localitatea Jupănești, care a fost arestat deoarece a instigat contra socializării agriculturii. Prin sentința nr. 267 din 4.07.1959 a Tribunalului Militar Timișoara a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la patru ani închisoare corecțională, trei ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Autoritățile nu erau de acord cu punerea lui în libertate⁸. În același raion, Benteu Ioan (n. în 1929), neîncadrat politic, agricultor din Jupan a fost reținut pentru manifestări dușmănoase față de socializarea agriculturii și a regimului democrat popular. Acesta i-a amenințat pe colectiviști cu coasa și a adus injurii și calomnii la adresa partidului și guvernului. Prin sentința nr. 463 din 15.IX.1959 dată de către Tribunalul Militar Timișoara a fost condamnat la 12 ani de muncă silnică pentru crima de uneltire contra ordinii sociale⁹.

Comitetul raional de partid Lugoj evidențiază că în 15.11.1957 a fost arestat Rîmpu Ioan (n. în 1902) de profesie agricultor, cu domiciliul în Sacoșul Mare, pentru propagandă contra G.A.C.-ului. În urma sentinței din 6.03.1958 dată de către același tribunal militar a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la cinci ani închisoare corecțională. În caracterizarea biroului comitetului raional de partid se arată că cel condamnat era un fost chiabur, legionar, fiind un element recalcitrant. A mai fost arestat în preajma și după crearea G.A.C.-ului în localitatea respectivă. „A dus acțiuni dușmănoase de a destrăma” asociația, amenințându-i pe cei care s-au înscris sau intenționau să facă acest lucru. În aceste condiții se aprecia că menținerea lui în închisoare era necesară, deoarece făcea parte din gruparea elementelor dușmănoase regimului.

Era subliniat faptul că în Sacoșul Mare au fost săvârșite două „acte de teroare”. Astfel, în noiembrie 1952 a fost împușcat mortal fostul președinte al

⁷ *Ibidem*, p. 103-105.

⁸ SJTAN, *Fond Regional Partidul Muncitoresc Român Timișoara*, f. 60.

⁹ *Ibidem*, f. 3.

Sindicatului agricol, autorul fiind descoperit abia în 1959. În toamna aceluiași an autori necunoscuți au săvârșit o altă tentativă de „act de teroare”, trăgând cu arma de vânătoare, pe fereastră, în locuința vicepreședintelui G.A.C.-ului. În concluzie, se arăta că nu ar avea un efect favorabil eliberarea lui Rîmpu Ioan din închisoare înainte de termen.

Preotul Blidaru Dumitru (n. în 1907) cu domiciliul în Jdioara a fost arestat la 31.03.1958 pentru calomnii la adresa politicii partidului și guvernului privind socializarea agriculturii. Prin sentința din 12.06.1958 a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 9 ani închisoare corecțională, 4 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. În caracterizarea care i-a fost făcută se arăta că a fost preot ortodox, desfășurând o susținută activitate contra regimului între anii 1954-1958, îndemnând țărănimea muncitoare să nu se înscrie în nicio formă de socializare a agriculturii. În același timp a trimis anonime cu conținut dușmănos și calomnios la adresa conducerii P.M.R. Drept rezultat al acestor acțiuni în sat nu s-a reușit să se creeze multă vreme G.A.C.-ul, preotul fiind un element influent în acest sens. Se sublinia că în curând urma inaugurarea G.A.C.-ului, Blidaru Ioan nemeritând a fi eliberat înainte de termen.

Un alt element dușmănos a fost Andreici Ioța (n. 1889), agricultor, arestat la 10.06.1958, din Petrovaselo, fiind învinuit de activitate de destrămare a T.O.Z.-ului din comună. Prin sentința din 12.08. a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 7 ani închisoare corecțională, 4 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. În caracterizarea realizată de către organele de partid raionale se evidențiază că avea o vârstă înaintată și a luptat contra întovărășirilor, fiind influențat de către Pavlov Emilia. Deoarece în acel moment comuna era colectivizată, iar unitatea dispunea de putere economică corespunzătoare, se propunea eliberarea înainte de termen a lui Andreici I., gestul autorităților putând avea un efect pozitiv în localitate.

Paici Gheorghe, de naționalitate sârbă, agricultor (n. 1902) din Petrovaselo, a fost arestat pentru activitatea dusă la destrămarea T.O.Z.-ului din comună. La data de 10.06.1958, a fost condamnat, prin sentința pronunțată în 12.08.1958, la 8 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii pentru uneltire contra ordinii sociale. Era caracterizat ca fiind un element dușmănos, în locuința sa punându-se la cale acțiunea de destrămare a întovărășirii agricole din comună, la care a participat împreună

cu Pavlov Emilia. Din această cauză se cerea să nu fie eliberat, specificându-se că făcea parte și din conducerea sectei baptiste.

Pavlov Emilia (n. 1910), de naționalitate sârbă, cu domiciliul în aceeași localitate, a urmărit destrămarea T.O.Z.-ului, fiind arestată pentru aceasta în data de 10.06.1958. Prin sentința din 12.08.1958 a fost condamnată pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 6 ani închisoare corecțională, 3 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Este caracterizată ca fiind autoarea morală a acțiunilor desfășurate contra sectorului socialist din agricultură, elementele dușmănoase acționând sub îndemnul ei. În consecință, se solicita să nu fie eliberată.

Balla Mihai (n. 1893), având șase clase primare, a fost arestat la 1.07.1958 pentru acțiuni de agitație în vederea destrămării întovărășirilor agricole din comuna Țipari, iar în urma sentinței din 28.08.1958 a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 8 ani închisoare corecțională. A instigat majoritatea țăranilor din comună, se arată în caracterizarea sa, influențându-i apoi și pe cei din satele Părul și Coștei, cu care, împreună, în grupuri mari, s-au prezentat la sediul Sfatului Popular raional Lugoj, cerând să iasă din întovărășire. Fenomenul a luat amploare și în alte comune și sate, fiind înlăturat cu greu. În consecință, se cerea să nu fie eliberat înainte de termen.

Damian Nicolae (n. 1913), agricultor din Silagiu, a fost reținut la 1.07.1958 deoarece a instigat membrii întovărășirilor agricole să nu lucreze pământul în comun. Prin sentința din 13.08.1958 a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 8 ani închisoare corecțională. Era caracterizat ca fiind un element înapoiat, care s-a manifestat dușmănos față de regimul comunist sub influența alcoolului, și se solicita eliberarea lui din temnița comunistă.

Szkurt Iosif (n. 1907), agricultor, a fost arestat în 10.17.1958 pentru agitație în vederea destrămării întovărășirilor agricole din Țipari, iar prin sentința din 28.08.1958 a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 8 ani închisoare corecțională. Se sublinia că a fost secretarul organizației de bază, dar neavând pregătire profesională, a fost influențat în acțiunile sale dușmănoase de către Balla Mihai. Deoarece în acel moment comuna era complet colectivizată, autoritățile s-au pronunțat pentru eliberarea lui Iosif Szkurt.

Gaşpar Ioan (n. 1897), agricultor din Tapia, s-a manifestat duşmănos faţă de măsurile luate de partid şi guvern pentru socializarea agriculturii şi, în consecinţă, a fost arestat la 24.09.1959. A fost condamnat prin sentinţa din 30.10.1959 pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale la 10 ani muncă silnică, 5 ani degradare civilă şi confiscarea averii. În caracterizarea sa, se afirmă că era cunoscut ca legionar, desfăşurând o activitate identică cu cea a lui Balla M., instigând şi atrăgând ţărăimea muncitoare pe care a dus-o în grup la sediul Sfatului Popular din Lugoj, unde „s-au manifestat duşmănos”. Se cerea să nu fie eliberat înainte de termen.

Novăcescu Viorel (n. 1919), preot în localitatea Fădimac, a fost arestat la 07.10.1958 pentru atitudini duşmănoase la adresa regimului şi a socializării agriculturii. A fost condamnat, prin sentinţa din 27.11.1958 pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale la 10 ani muncă silnică, (indescifrabil n.a.) ani degradare civică şi confiscarea averii. A fost preot şi deportat, fiind un element descompus, influenţând negativ tot timpul măsurile de colectivizare a satului, colectivul reuşind a fi inaugurat după arestarea sa. La 15 ianuarie 1950 se propunea să nu fie eliberat¹⁰.

Documentul elaborat de către organele de securitate privind situaţia din raionul Lipova arăta că la data de 8.09.1959 a fost arestat ţăranul mijlocaş Conta Ioan (n. 1922) din satul Nicolae Bălcescu pentru manifestări duşmănoase la adresa regimului comunist şi împotriva colectivizării agriculturii. Prin sentinţa din 15.10.1959 acesta a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 6 ani închisoare corecţională, 3 ani interdicţie corecţională şi confiscarea averii. Conta era acuzat că a căutat să instige ţăranii să nu se înscrie în G.A.C., a adus înjurii la adresa conducătorilor de partid şi de stat şi a afirmat că vrea să plece din Republica Populară România deoarece în fruntea guvernului se aflau comuniştii¹¹.

Referatul M.A.I. privind raionul Reşiţa nota că Lissy Victor (n. 1914) de naţionalitate germană, având 6 clase primare şi fiind de profesie comerciant, cu domiciliul în localitatea Văliug, a fost arestat la 26.02.1959 pentru manifestări duşmănoase faţă de măsurile luate de către guvern şi partid privind colectivizarea agriculturii. Prin sentinţa din 21.04.1959 a fost condamnat la 10 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică şi confiscarea averii. La rubrica

¹⁰ *Ibidem*, f. 61-62.

¹¹ *Ibidem*, f. 66.

observații se arată că a rupt afișele F.N.D. în data de 28.02.1957, afirmând că sunt niște prostii de care el nu avea nevoie. Se solicita să nu fie eliberat.

Frățescu Constantin (n. 1920), agricultor, domiciliat în Bocșa Română, a fost arestat la 4.03.1959 deoarece a instigat contra G.A.C.-ului și împotriva hotărârilor guvernului și partidului, pentru destrămarea întovărășirilor agricole din comună. La 28.10.1959 a fost condamnat pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale la 7 ani de muncă silnică, 5 ani de degradare civică și confiscarea averii¹².

Referatul comitetului de partid raional Arad cu privire la analiza făcută asupra unor condamnați din raza raionului Arad pentru activitate dușmănoasă în legătură cu transformarea socialistă a agriculturii arată că nu putea fi pus în libertate Doboș Dumitru (n. 1912), neîncadrat politic, agricultor din localitatea Șiria, fost membru al Partidului Național Liberal. Acesta era etichetat ca un element agresiv, îndemnând cetățenii din Șiria la revoltă, întreprinzând și alte acțiuni dușmănoase la adresa regimului comunist. A fost cel mai agresiv instigator în public, afirmând „plecați fiecare la casele voastre și intrați cu plugul în pământul vostru, nu vă lăsați că vom obține tot ce vrem, și dacă mă va aresta să țineți cu mine, atunci veți avea și vii și pământ”. Prin sentința din 5.05.1959 a fost condamnat pentru crimă de uneltire contra orânduirii sociale la 15 ani muncă silnică. Documentul mai specifica faptul că Doboș D. a suferit mai multe condamnări de drept comun, fără a se da relații privitoare la acestea.

Luca Liviu (n. 1909), având o clasă de liceu, agricultor din comuna Covăsînt, a fost membru al Partidului Național Țărănesc, fiind un element dușmănos regimului comunist, iar între ianuarie-martie 1959, cu ocazia colectivizării agriculturii în localitatea sa, a desfășurat o activitate instigatoare în rândul țăranilor de a nu se înscrie în G.A.C., spunându-le că în curând va avea loc schimbarea regimului politic. Se solicita, de asemenea să nu fie pus în libertate¹³. Nota organelor de securitate arată că Luca L. a fost arestat la data de 5.03.1959, fiind condamnat la 21.05.1959 pentru uneltire contra ordinii sociale la 9 ani închisoare corecțională¹⁴.

Saur Traian (n. 1907), având drept pregătire 4 clase primare, cu domiciliul în localitatea Covăsînt, a fost la rândul-i membru al Partidului Național Țărănesc

¹² *Ibidem*, f. 68.

¹³ *Ibidem*, f. 70.

¹⁴ *Ibidem*, f. 73.

și a continuat să țină legătura cu elementele dușmănoase din comună, cu care asculta posturile de radio imperialiste, transmițând apoi informațiile difuzate de către acestea. Timp îndelungat a avut manifestări contra regimului comunist și, fiind urmărit de către securitate, informativ, s-a stabilit că ar fi trecut la organizarea unui grup dușmănos, dar în timpul anchetei suspiciunea nu s-a adeverit. Se preciza că în ultimul timp și-a intensificat activitatea dușmănoasă, instigând țărani să nu intre în G.A.C., afirmând că se va schimba regimul comunist. A fost arestat la 9.09.1959 pentru manifestări dușmănoase la adresa regimului, pentru defăimarea G.A.C.-ului, iar prin sentința din 29.10.1959, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale, a fost condamnat la 6 ani închisoare corecțională, 3 ani interdicție corecțională și confiscarea averii¹⁵.

Ionescu Ioan (n. 1927), având 4 clase profesionale, activând ca lăcătuș, cu domiciliul în Arad, era învinuit că în anul 1947, fiind plecat în Cehoslovacia, a fugit în partea occidentală a Germaniei, precum și în alte țări capitaliste, unde a rămas până în anul 1956 când s-a repatriat. În această perioadă a făcut parte și din poliția americană, găsindu-i-se fotografii în acest sens cu prilejul percheziției domiciliare ce i s-a făcut. Din cercetările întreprinse rezultă că a urmat în R.F.G. un curs de spionaj. După întoarcerea în țară a ponegriat situația din România, preamărind modul de viață din apus. A instigat cetățenii să nu se înscrie în G.A.C., afirmând că regimul politic nu este trainic, căutând cu orice ocazie să creeze neîncredere în acesta. A făcut pregătiri pentru a fugi din țară, „după ce în prealabil își va trimite soția legal care este cetățeană germană” originară din R.F.G. Aceasta, imediat după repatriere, a vizitat de mai multe ori Legația Franței de la București, de unde a primit diferite sume de bani ca ajutor. Prin sentința din 21.X.1959 a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 6 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii¹⁶.

În concluzie, toți cei mai de sus, dacă ar fi fost puși în libertate ar fi continuat activitatea dușmănoasă contra sistemului politic, deși nu au fost legionari. Ei erau categorisiți ca fiind fanatici și periculoși și, drept consecință, era propusă executarea întregii pedepse¹⁷.

¹⁵ *Ibidem*, f. 71, 74.

¹⁶ *Ibidem*, f. 3-4. Vezi și fila 71, unde se arată că din declarațiile lui Vas, arestat de organele de securitate ale regiunii Hunedoara, Ionescu a urmat un curs de spionaj în R.F.G.

¹⁷ *Ibidem*, f. 72.

În schimb, erau propuși să fie eliberați înainte de termen următorii: Crăciunaș Ioan (n. 1908), agricultor cu 4 clase primare din Șiria, care nu a fost legionar și nici nu a avut manifestări dușmănoase până în martie 1959, când a fost prezent și el în curtea Sfatului Popular din Șiria, îndrumând țăranii să treacă din G.A.C. în asociațiile de întovărășire¹⁸. Pentru gestul său a fost arestat la 6.03.1959, iar prin sentința din 26.05.1959 a fost condamnat pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale la 6 ani închisoare corecțională¹⁹.

Halic Zaharie (n. 1893), țăran mijlocaș domiciliat în Cicir, nu era cunoscut ca legionar și nici nu a avut manifestări dușmănoase în afară de faptele pentru care a fost condamnat. Se arăta că a și fost pus în libertate. Acesta a fost arestat la 26.06.1958 pentru manifestări dușmănoase la adresa G.A.C.-ului, fiind condamnat la 12.08.1958 pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 8 ani închisoare corecțională²⁰.

Suciu Gheorghe (n. 1910), agricultor cu 5 clase primare din Șiria, a fost condamnat pentru manifestările din martie 1959 din localitate. În urma recursului a fost pus în libertate dar, ca fost legionar, s-a hotărât ca Securitatea să îl urmărească în continuare. A fost arestat la 4.03.1959 deoarece a instigat țăranii să nu se înscrie în G.A.C. A fost condamnat la 21.05.1959 la 9 ani muncă silnică, 5 ani degradare civică și confiscarea averii²¹.

În raionul Caransebeș, în intervalul 1 septembrie 1955 -1 ianuarie 1960 a fost, potrivit organelor de securitate, arestat Somrak Ioan (n. 1905), de etnie slovacă, agricultor din localitatea Bucova, care a fost reținut la 6.02.1959 pentru agitație împotriva G.A.C.-ului. Prin sentința din 25.04.1959 a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 10 ani închisoare corecțională²².

În raionul Ciacova, Ogacin Petru (n. 1901), țăran mijlocaș, s-a înscris în G.A.C. în 1952, iar în 1956 a fost ales președintele gospodăriei până în anul 1957. În perioada cât a deținut funcția de președinte s-a opus contractării de cereale cu statul, fiind tras la răspundere de către comitetul executiv al Sfatului raional și de către biroul raional de partid, dar a continuat aceeași linie de conduită, căutând să agite colectiviștii de a fi și aceștia împotriva contractărilor

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, f. 74.

²⁰ *Ibidem*, f. 72-73.

²¹ *Ibidem*, f. 72- 74.

²² *Ibidem*, f. 76.

cu statul. În consecință, a fost schimbat din funcție, iar după înlocuire s-a manifestat în mai multe rânduri împotriva regimului comunist și a G.A.C.-ului, antrenând și pe alți colectiviști în aceste acțiuni²³. În 25.01.1958 a fost arestat, iar la 20.06.1951 a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 3 ani închisoare corecțională, 3 ani interdicție corecțională și confiscarea averii²⁴. Având în vedere faptul că în localitatea Pădureni, unde era domiciliat Ogacin P., G.A.C.-ul era consolidat în bună măsură, iar soția sa era bolnavă, se propunea eliberarea sa²⁵.

Alexandrov Lazăr (n. 1898), de etnie sârbă, absolvent a 6 clase primare, țăran cu gospodărie mijlocie, a fost membru al partidului cuzist, fiind și primarul comunei Soca între anii 1936-1937. În anii 1943-1945 a „fost în politica iugoslavă”, iar în perioada cât a fost colectivist, în repetate rânduri, a preamărit regimul titoist²⁶. Pentru toate acestea, la 22.09.1959, a fost arestat, fiind învinuit că a avut manifestări dușmănoase față de regimului comunist din România și împotriva colectivizării agriculturii, arătând că munca în colectiv nu era în folosul țăranilor, fiind mai avantajoasă proprietatea privată. Prin sentința din 21.10.1959 a fost condamnat la 5 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii²⁷. Deoarece soția și fiica sa participau la muncile agricole în cadrul G.A.C.-ului, iar gospodăria socialistă din Soca s-a consolidat foarte mult, se propunea eliberarea sa din închisoare, considerându-se că purtarea sa nu putea influența munca în G. A. C., Alexandrov fiind și un om în vârstă²⁸.

Ianosel Martin (n. 1887), domiciliat în Obad, chiabur, a fost membru activ al Partidului Național Țărănesc, fiind primar în satul său. A căutat să se sustragă de obligațiile pe care le-a avut ca și chiabur și s-a manifestat în permanență contra colectivizării²⁹, fiind arestat la 20.02.1958, iar prin sentința din 16.04.1958 a fost condamnat pentru uneltire contra ordinii sociale la 3 ani închisoare corecțională, 3 ani interdicție corecțională și confiscarea averii³⁰.

²³ *Ibidem*, f. 78.

²⁴ *Ibidem*, f. 84.

²⁵ *Ibidem*, f. 78.

²⁶ *Ibidem*, f. 79.

²⁷ *Ibidem*, f. 84.

²⁸ *Ibidem*, f. 79.

²⁹ *Ibidem*, f. 80.

³⁰ *Ibidem*, f. 84.

Deoarece G.A.C. Obad era consolidată, iar cel condamnat era în vârstă, autoritățile considerau că nu putea influența în mod negativ activitatea G.A.C.-ului și, în consecință, putea fi eliberat³¹.

Popadici Miloș (n. 1934) de etnie sârbă, din localitatea Ciavoș era învinuit că în anul 1958 a trecut frontiera în Iugoslavia în timp ce se afla la pescuit. În ultima perioadă de timp se manifesta dușmănos la adresa organelor grănicerești, preamărind regimul comunist din Iugoslavia³². A fost arestat la 18.08.1959³³. Ținând cont că era necăsătorit și că locuia într-o comună de frontieră, nu era bine să fie eliberat, propunându-se ca în cazul în care totuși va fi eliberat din închisoare să primească domiciliul în interiorul țării³⁴.

Herman Sofia (n. 1938), de etnie germană, cu domiciliul în Ciavoș, a realizat în ultima perioadă de timp o serie de „fițuici” cu conținut dușmănos la adresa statului, regimului politic și G.A.C.-ului. În plus, avea și un frate aflat în R.F.G³⁵. Pentru acțiunile sale a fost arestată la 21.09.1959, fiind învinuită că a dus o activitate contra regimului comunist și a agitat populația pentru a fi împotriva G.A.C.-ului. La 24.11.1959 a fost condamnată pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 3 ani închisoare corecțională, 3 ani interdicție corecțională³⁶. Se opta în cazul tinerei fete ca să rămână în închisoare deoarece locuia într-un sat de frontieră, deși mama ei lucra în G.A.C. Dacă urma să fie eliberată, se sugera să i se stabilească domiciliul în interiorul țării³⁷.

Bălan Ioan (n.1912), având 3 clase de liceu, era funcționar „agent încasator finanțe”, cu domiciliul în Partoș, fost membru activ național-țărănist. Era acuzat că a instigat populația să nu se înscrie în G.A.C., subliniind că în colectiv oamenii mor de foame. Arestat la 16.09.1958, a fost condamnat la 28.10.1958 pentru uneltire contra ordinii sociale la 7 ani închisoare corecțională. Ținând cont că a fost salariat de stat și că locuia într-o comună de frontieră, autoritățile propuneau să nu fie eliberat³⁸.

³¹ *Ibidem*, f. 80.

³² *Ibidem*, f. 81.

³³ *Ibidem*, f. 84.

³⁴ *Ibidem*, f. 81.

³⁵ *Ibidem*, f. 82.

³⁶ *Ibidem*, f. 84.

³⁷ *Ibidem*, f. 82.

³⁸ *Ibidem*, f. 83-84.

În raionul Gătaia, Danciu Gheorghe (n. 1906) agricultor din Sângeorge a fost arestat la 29.03.1957, fiind învinuit de manifestări dușmănoase la adresa regimului comunist și a G.A.C.-ului, injurii aduse membrilor de partid. Prin sentința din 16.05.1957 a fost condamnat pentru delictul de agitație publică la 4 ani închisoare corecțională. Se aprecia că putea fi eliberat din următoarele considerente: avea o gospodărie mică, nu a fost niciodată încadrat politic, nu era un dușman al regimului, fiind nelămurit în problema colectivizării, iar localitatea era colectivizată³⁹.

Sămânță Rusalin (n. 1920), agricultor din Ferendia, a fost arestat la 11.03.1957 deoarece i-a amenințat în public pe cei care au început procesul de colectivizare în comună. În urma sentinței din 25.04.1957, dată pentru delictul de agitație publică, a fost condamnat la 3 ani și 6 luni închisoare corecțională. Între timp a fost eliberat.

Vuici Ștefan (n. 1924) de profesie frizer, dar fost colectivist, având domiciliul în Butin, a fost arestat la 12.03.1957, fiind învinuit de activitate în vederea destrămării G.A.C.-ului din sat. La 16.05.1957 a fost condamnat la 3 ani închisoare corecțională pentru delictul de agitație publică. Putea fi eliberat⁴⁰, deoarece avea o gospodărie mică, iar nefiind lămurit în problema colectivizării nu prezenta pericol din punct de vedere politic, comuna fiind colectivizată⁴¹.

Olah Andrei (n. 1920), de etnie maghiară, agricultor, cu domiciliul în Tormac, a fost arestat în 30.04.1957, deoarece a avut manifestări dușmănoase față de sistemul bolșevic, afirmând că îi va omorâ pe toți comuniștii și colectivizștii și că va bea sânge de comunist. Prin sentința din 27.06.1957 a fost condamnat pentru delictul de agitație publică la 4 ani închisoare corecțională. Se solicita să nu fie eliberat pentru că „a fost unul dintre organizatorii dușmanului în timpul contrarevoluției din Ungaria.”

Simu Nicolae (n. 1899), agricultor din Berini, a fost arestat la 19.04.1958 datorită propagandei pe care a desfășurat-o contra întovărășirilor agricole. Astfel, în 1957 împreună cu alți „bogătași” din comună a împiedicat înfăptuirea întovărășirilor agricole. În 6.08.1958 a fost condamnat pentru uneltire contra

³⁹ *Ibidem*, 85-86.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 86.

⁴¹ *Ibidem*, f. 85.

ordinii sociale la 8 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Se solicita să nu fie eliberat, deoarece era un fost chiabur, fost președinte de organizație de partid cuzistă și liberală, fiind astfel un element dușmănos și periculos⁴².

Polgar Gheorghe (n. 1912), agricultor din Omorul Mic, a fost arestat la 5.06.1958 având manifestări dușmănoase la adresa regimului comunist și a G.A.C.-ului, după ce a fost exclus din acesta. A fost condamnat la 24.06.1958 pentru uneltire contra ordinii sociale la 5 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscare a averii. Se propunea să fie eliberat⁴³, deoarece în atitudinea sa a fost influențat de alții, neștiind nici carte (deși avea 4 clase primare) nu a fost lămurit asupra procesului de colectivizare, în trecut nu a fost încadrat politic iar satul era colectivizat⁴⁴.

Strizu Vichente (n. 1905), agricultor din localitatea Birda, era reținut de către organele represive comuniste în data de 13.07. 1958, având manifestări dușmănoase față de sistemul totalitar comunist și a colectivizării agriculturii. A fost condamnat la 12.09.1958 la 7 ani închisoare corecțională, 4 ani interdicție corecțională și confiscarea averii, pentru uneltire contra ordinii sociale. Se solicita să nu fie eliberat deoarece era un element dușmănos și periculos pentru regimul comunist.

Talpeș Trăilă (n. 1908), agricultor din Izgar, a fost arestat la 17.08.1958 datorită manifestărilor dușmănoase la adresa regimului politic, G.A.C.-ului și T.O.Z.-ului. A fost condamnat la 23.09.1958 pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale la 12 ani de muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea averii. Se cerea să nu fie eliberat deoarece a afirmat că nu va intra niciodată în întovărășirile agricole și nici în G.A.C. La o ședință a asociației de întovărășire a instigat să nu fie dus grâul la magazia asociației. În 1957 a atacat și a tăiat cu cuțitul pe secretarul organizației locale a P.M.R.

Molnar Mihai (n. 1911), de profesie agricultor, domiciliat în comuna Șoșdea, a fost reținut în 24.09.1958 datorită împotrivirii față de măsurile luate de partid și de către guvern pentru colectivizarea agriculturii. A fost condamnat prin sentința din 30.10.1958 la 8 ani închisoare corecțională, 4 ani interdicție corecțională și confiscarea averii pentru uneltire contra ordinii sociale. Se

⁴² *Ibidem*, f. 86.

⁴³ *Ibidem*, f. 87.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 85.

avea în vedere eliberarea acestuia înainte de termen⁴⁵, deoarece nu mai putea prezenta niciun pericol, avea gospodărie mică, iar comuna era colectivizată⁴⁶.

Nemeth Petru (n. 1911), agricultor din comuna Tormac, a fost arestat la 17.10.1958, fiind judecat și condamnat la 18.11.1958 pentru uneltire contra ordinii sociale la 8 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Se cerea să nu fie eliberat din cauza atitudinii pe care a avut-o cât a muncit în G.A.C., când a afirmat față de mai mulți colectiviști că odată cu plecarea trupelor sovietice se va schimba și regimul politic, aducând injurii la adresa acestuia⁴⁷.

Oze Ioan (n. 1907), agricultor din Izgar, a fost reținut de către autorități la 7.02.1959 pentru comentariile dușmănoase la adresa hotărârilor de partid și de guvern privind comunizarea agriculturii și pentru calomniile contra regimului. În sentința din 11.03.1959 este acuzat de uneltire contra ordinii sociale, fiind condamnat la 7 ani închisoare corecțională. Se cerea eliberarea lui⁴⁸ deoarece a fost nelămurit în problema colectivizării și nu prezenta niciun pericol din punct de vedere politic. Totodată satul era colectivizat⁴⁹.

Zarea Dumitru (n. 1906), agricultor, locuitor al comunei Lățunaș, a fost arestat la 6.09.1959, instigând o serie de cetățeni să nu se înscrie în G.A.C., iar pe alții să se retragă din gospodărie. A fost condamnat, la 13.10.1959, pentru uneltire contra ordinii sociale la 7 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Autoritățile propuneau să nu fie eliberat, motivând în acest sens că Zarea D. era un vechi membru al P.N.Ț., iar în trecut a fost comerciant și a fost condamnat pentru furt. Această ultimă acuzație este discutabilă în condițiile terorii declanșate de către comuniști, după război, împotriva comercianților particulari.

Andreas Ilie (n. 1912), chiabur, fost membru în G.A.C., arestat la 20.10.1959 datorită manifestărilor dușmănoase pe care le-a avut la adresa regimului politic și a colectivizării agriculturii, a fost condamnat la 26.11.1959 la 6 ani închisoare corecțională, 4 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Autoritățile locale nu doreau eliberarea lui, fiind învinuit că a instigat

⁴⁵ *Ibidem*, f. 87.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 85.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 88.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 85.

public contra orânduirii de stat, afirmând că îi va spânzura pe toți comuniștii și îl va aduce pe Rege înapoi⁵⁰.

Documentul întocmit de către primul secretar al raionului Jimbolia preciza că după analiza realizată cu secretarii comitetului raional de partid și cu comandantul securității din raion privind situația lui Marinoiu Petru și Neagu Tudor s-a ajuns la concluzia potrivit căreia niciunul dintre aceștia nu meritau a fi eliberați înainte de termen deoarece în G.A.C. Checea mai exista o atmosferă nesănătoasă creată de anumite elemente dușmănoase, situație care a făcut ca în iarna lui 1959 să fie înaintate un număr de 17 cereri de retragere din gospodărie. În urma analizei realizate, 7 dintre cei care au înaintat cererile au fost excluși de către adunarea generală a G.A.C.-ului. Aceeași situație era întâlnită și la G.A.C. Jimbolia unde, în vara lui 1959, 51 de „cetățeni înapoiți, sub influența elementelor dușmănoase, au făcut cereri de eșire din G.A.C.”, dar pe baza „muncii politice” au fost retrase aceste cereri. În concluzie, se solicita rămânerea în închisori a celor doi⁵¹.

Nota organelor de securitate arăta că Marinoiu Petru (n. 1905) agricultor, cu domiciliul în Checea, a fost arestat la 18.02.1958 deoarece a avut manifestări dușmănoase la adresa regimului comunist și a instigat cetățenii să nu intre în G.A.C. Prin sentința din 30.05.1958 a fost condamnat pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale la 3 ani închisoare corecțională, 3 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Se mai arăta că Marinoiu P. a adus injurii conducătorilor de stat și de partid, vorbind favorabil despre revoluția anticomunistă din Ungaria din 1956 și afirmând că și în România va avea loc o asemenea rebeliune.

Neagu Tudor (n. 1914), agricultor din Jimbolia, a fost reținut la data de 16.07.1958, fiind acuzat de agitația pe care a desfășurat-o în rândul membrilor întovărășirii agricole „23 August” din Jimbolia, îndemnându-i pe aceștia să-și întocmească cererile de ieșire din asociație. A fost condamnat la 13.18.1958 pentru uneltire contra ordinii sociale la 6 ani și 6 luni închisoare corecțională⁵².

Conducerea de partid a raionului Moldova Nouă propunea ca Stoica Ioan din Pojejena să rămână în închisoare, aducând ca argumente în acest sens faptul că sectorul socialist-cooperatist din comună era încă slab dezvoltat,

⁵⁰ *Ibidem*, f. 88.

⁵¹ *Ibidem*, f. 89-90.

⁵² *Ibidem*, f. 91.

iar în localitate existau elemente dușmănoase care nu erau depistate în acel moment.

Nota Securității cuprinde date despre toți cei arestați, în perioada pe care o analizăm, din raionul de mai sus. Stancovici Ștefan (n. 1916), membru în G.A.C. Pojejena, a fost arestat la 21.08.1957 datorită greutăților pe care le-a făcut și a stării nesănătoase pe care a creat-o în gospodăria socialistă. Prin sentința din 26.09.1957 a fost condamnat pentru delictul de agitație publică la 3 ani închisoare. În acel moment era liber.

Badiul Gheorghe (n. 1912), agricultor din Belobreșca, a fost reținut la 13.03.1958 pentru instigarea țăranilor din Divici de a nu se înscrie în G.A.C. A fost condamnat la data de 12.06.1958 la 4 ani și 6 luni închisoare corecțională, 4 ani interdicție corecțională și confiscare a averii pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale.

Stoica Ioan (n. 1931), agricultor cu domiciliul în comuna Pojejena, a fost învinuit de activitate de instigare contra întovărășirilor agricole, fiind arestat la 25.04.1959 și condamnat la 17.06.1959 la 8 ani închisoare corecțională și 4 ani interdicție corecțională pentru uneltire contra ordinii sociale⁵³.

În raionul Oravița, Zepcea Aurel (n. 1930), de profesie tractorist, țăran mijlocaș, având domiciliul în Broșteni, a fost condamnat la data de 12.17.1959 (după ce a fost arestat la 8.06.1959) la 5 ani închisoare corecțională fiind învinuit că a instigat mai multe persoane să nu se înscrie în formele de organizare socialistă a agriculturii. Totodată i-a insultat pe cei care s-au înscris primii în G.A.C. Broșteni, afirmând că dacă nu se înscriau nu se înființa gospodăria în comună. Zepcea A. a mai declarat că se va schimba regimul politic în România. Biroul raional de partid a fost de acord ca cel condamnat să fie pus în libertate numai după ce a stat cel puțin un an în închisoare, pentru a se „reduca”, „întrucât considerăm că astfel nu se vor întâmpina greutăți din partea acestuia în munca organelor de partid și de stat”⁵⁴.

În cadrul raionului Pecica, Galu Dumitru (n. 1894), pădurar și agricultor, țăran mijlocaș, având o avere de 3, 87 hectare, era caracterizat de către autoritățile de partid ca fiind un element retras, care până la arestarea sa, nu a avut legături cu dușmanii regimului și nu a dat dovadă de atitudini anticomuniste. A fost înscris în întovărășirea agricolă „Grivița Roșie” din

⁵³ *Ibidem*, f. 92-93.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 95-96.

Pecica, iar în urma discuțiilor purtate cu „alte elemente”, Galu D. a fost de acord ca cererile de ieșire din întovărășire să fie adunate la el, urmând a le prezenta la Sfatul Popular din localitate, motiv pentru care a fost arestat și condamnat la 10 ani închisoare. Primul secretar raional propunea eliberarea lui.

Mezei Silvia (n. 1917), țărăncă, a deținut o avere de 8, 80 hectare teren arabil, fostă membră în întovărășirea agricolă din Pecica, a avut manifestări dușmănoase la adresa regimului comunist. A fost arestată pentru încercarea de destrămare a sectorului socialist din agricultură. Și ea a fost propusă pentru a fi eliberată. În nota Securității se arată că Galu Dumitru a fost arestat la 24.07.1958, fiind acuzat că a activat pentru destrămare T.O.Z.-ului, reușind în acest sens să strângă 120 de cereri pentru ieșirea din asociație. A fost condamnat la 8.10.1958 la 9 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii, pentru uneltire contra ordinii sociale. Mezei Silvia, potrivit aceluiași document, a fost reținută la 24.07.1958, pentru aceeași învinuire ca în cazul lui Galu D., fiind condamnată la 8.10.1958 pentru uneltire contra ordinii sociale la 10 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii⁵⁵.

A căzut victimă politicii de teroare dusă de regimului comunist de la București și Trache Nicolae, născut în 1936 în regiunea București, care era acuzat de manifestări dușmănoase cu privire la colectivizarea agriculturii în perioada când își satisfăcea stagiul militar. În consecință, a fost arestat la 7.05.1959 și condamnat la 17.07.1959 pentru crima de uneltire contra ordinii sociale la 10 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea averii⁵⁶.

În raionul Sânnicolaul Mare conducerea comitetului raional de partid era de acord ca Erdeleanu Jiva și Ardeleanu Gheorghe să fie eliberați înainte de termen din închisorile comuniste. În schimb Minda Vichentie nu trebuia să fie eliberat deoarece reprezenta un pericol politic, fiind fost conducător al partidelor istorice, având priză în rândul elementelor dușmănoase din comună.

Potrivit Securității, Erdeleanu Jiva (n. 1934), agricultor din Sânpetru Mare, a fost reținut la 29.01.1958 pentru activitatea dușmănoasă pe care a dus-o față de colectivizarea agriculturii și pentru injuriile adresate conducătorilor

⁵⁵ *Ibidem*, f. 98-102.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 103.

Partidului Muncitoresc Român și Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Prin sentința din 17.04.1958 a fost condamnat pentru uneltire contra ordinii sociale la 2 ani închisoare corecțională, 2 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Se propunea eliberarea lui din închisoare.

Minda Vichentie (n. 1901) din Igrîș, agricultor, a fost arestat la 24.03.1958 pentru instigarea cetățenilor de a nu se înscrie în întovărășirile agricole și pentru manifestări dușmănoase la adresa regimului comunist. Judecat și condamnat la 14.05.1958 a fost pedepsit la 6 ani închisoare, 3 ani interdicție corecțională și confiscarea averii pentru uneltire contra ordinii sociale.

Ardeleanu Gheorghe (n. 1899), agricultor, având domiciliul în Beba-Veche, a fost arestat la 7.09.1959, fiind învinuit de activitate de instigare contra colectivizării agriculturii. A fost condamnat la data de 15.10.1959 pentru uneltire contra ordinii sociale la 6 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii. Se propunea să fie eliberat⁵⁷.

În raionul Timișoara, Scheușan Aurel (n. 1906), agricultor, fost chiabur, cu domiciliul în Utvin, a fost arestat la 9.07.1958 pentru manifestări dușmănoase la adresa regimului politic și a colectivizării agriculturii. A fost condamnat, prin sentința din 20.08.1958 la 8 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională și confiscarea averii pentru uneltire contra ordinii sociale. Nota Securității specifica în continuare că Scheușan A. „a adus injurii pornografice la adresa regimului, a strigat afară din țară cu comuniștii”. Se preciza că a mai suferit o condamnare de 2 ani închisoare corecțională pentru sabotaj economic.

Manciu Ilie (n. 1895), agricultor din Ghiroda Veche, datorită activității de destrămare a G.A.C.-ului din comună a fost arestat la 21.07.1958. Prin sentința din 20.08.1958 a fost condamnat pentru uneltire contra ordinii sociale la 8 ani închisoare corecțională.

Lejan Moise (n. 1892), agricultor, cu domiciliul în Ghiroda Veche, a fost reținut în data de 22.07.1958, deoarece a desfășurat o activitate vizând destrămarea G.A.C.-ului din localitate. Judecat la 20.08.1958 a fost condamnat pentru uneltire contra ordinii sociale la 6 ani închisoare corecțională. În partea de jos a documentului, scris de mână, primul secretar raional nota: „Pe baza indicațiilor date de tov. Isac M. am analizat aceste 3 cazuri și am căzut de

⁵⁷ *Ibidem*, f. 104-105.

acord ca să fie eliberați înainte de termen, deoarece unitățile socialiste din satele respective sînt consolidate”⁵⁸.

Comitetul raional de partid Bozovici propunea ca deținuta Crașovan Cătălina să fie pusă în libertate deoarece cele două întovărășiri din comuna Rudăria s-au consolidat în ultimul an, intrînd în asociațiile respective peste 80% din familiile din localitate. Se aprecia că soțul acesteia nu avea manifestări dușmănoase față de sistemul comunist, activînd în întovărășire.

În privința lui Velcota Trandafir se propunea să nu fie pus în libertate deoarece a mai avut și alte condamnări, el acționînd nu numai pentru împiedicarea transformării socialiste a agriculturii ci și împotriva regimului comunist, pregătind asasinarea unor conducători de partid și de stat. În consecință, era socotit un element dușmănos, înapoierea lui în localitatea Șopotul Nou nefiind indicată, deoarece comuna era așezată în zonă muntoasă și astfel supravegherea lui Velcota T. era dificil de realizat. În aceste condiții el putea recurge la alte acțiuni dușmănoase împotriva regimului politic.

Crașovan Cătălina (n. 1919), agricultor, domiciliată în Rudăria, a fost arestată la 15.02.1958, fiind învinuită de activitate dușmănoasă față de procesul de colectivizare a agriculturii. Prin sentința din 11.04.1958 a fost condamnată pentru uneltire contra ordinii sociale la 3 ani închisoare corecțională, 3 ani interdicție corecțională și confiscarea averii.

Velcota Trandafir (n. 1912), agricultor, domiciliat în Stanciova, a fost reținut la 17.05.1959, pentru instigare contra sectorului socialist din agricultură. A fost condamnat în data de 10.06.1959 la 6 ani închisoare corecțională, 3 ani interdicție corecțională și confiscarea averii, pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale. Alături de solicitarea de a nu fi eliberat, organele de securitate arătau că Velcota T. a mai fost condamnat în 1950 la un an închisoare pentru furt, iar în 1952 pentru port ilegal de arme. Era învinuit totodată și de răspîndirea știrilor difuzate de către posturile de radio imperialiste⁵⁹.

Statistic situația celor luați în discuție, pe raioane, se prezenta astfel:

⁵⁸ *Ibidem*, f. 106.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 108-109.

Raionul	numărul condamnaților	propuși a fi eliberați	propuși a rămâne în închisoare
Arad	8	3	5
Lugoj	10	3	7
Bozovici	2	1	1
Ciacova	6	3	3
Jimbolia	2	-	2
Moldova Nouă	3	1	2
Sănnicolaul Mare	3	2	1
Lipova	1	1	-
Timișoara	3	3	-
Gătaia	13	6	7
Pecica	2	2	-
Reșița	2	-	2
Oravița	1	-	1
Făget	2	-	2
Caransebeș	1	Nu este identificat.	

Astfel, din 59 de condamnați în cadrul regiunii Timișoara în intervalul 1 septembrie 1955 - 1 ianuarie 1960 au fost propuse să fie puse în libertate 25 de persoane, 33 de persoane urmând să rămână în continuare în pușcăriile comuniste, o persoană nefiind încă identificată⁶⁰.

Așa cum reiese din adresa trimisă de către conducerea regiunii Comitetului Central al P.M.R., numărul celor propuși a fi eliberați era de 56 de persoane. Secretariatul Comitetului regional de partid nu a fost de acord cu eliberarea următoarelor persoane care s-au opus colectivizării: Fulger Nicolae, Doboș Dumitru, Zarea Dumitru, Benteu Ioan, Popaditz Miloș, Ionescu Ioan⁶¹.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 57-58.

⁶¹ *Ibidem*, f. 2-4.

La 22 februarie 1950 maiorul Sabadoș anunța, printr-o notă de mână, că „Bucureștiul a fost de acord cu scoaterea de pe listă a celor 6 propuși de noi de a nu fi eliberați și a cerut să mai propunem unul pentru a fi eliberat. Tov. Daju a propus pe Schkurt Iosif din comuna Tipari-Lugoj”⁶².

Au apărut pe lista celor propuși pentru a fi eliberați din închisorile comuniste: Galu Dumitru, Crăciunaș Ioan, Gașpar Ioan, Strizu Vichentie, Raici Gheorghe, Rimpu Ioan, Andreici Ioța, Zepcea Aurel, Stoica Ioan, Gașpar Iosif, Mican Romulus, Ienesel Martin, Simu Nicolae, Manciu Ilie, Neagu Tudor, Olah Andrei, Somrac Ioan, Danciu Gheorghe, Nicolici Milotin, Minda Vichentie, Ogacin Petru, Schiett Petru, Frățescu Constantin, Andreas Ilie, Alexandrov Lazăr, Nagy Ludovic, Radics Iosif, Crașovan Cătălina, Tînjălău Ioan, Beloia Jifcu, Moise Vasile, Moza Ianoș, Schibinger Matei, Bistriean Nicolae, Lacsanyi Alexandru, Such Ioan, Toma Pavel, Mezei Silvia, Pavlov Emilia, Luca Liviu, Oze Ioan, Molnar Mihai, Polgar Gheorghe, Bărbos Toma, Damian Nicolae, Anghel Valeriu, Baci Gheorghe, Lejan Moise, Aurariu Nicolae, Berneanțu Ștefan⁶³. După cum se observă au fost propuse pentru a fi eliberate și persoane cu care autoritățile locale nu au fost de acord să iasă din pușcărie.

Pe listă apar nume care nu au fost luate în discuție de către organele de partid și de securitate la începutul anului 1950. Astfel, Gașpar Iosif (n. 1915) era acuzat că a discutat despre evenimentele din România din toamna lui 1956, fiind împotriva întovărășirilor agricole din Lupești-Lipova. În 1959 a fost condamnat la 5 ani închisoare corecțională. Mican Romulus (n. 1904) a avut manifestări dușmănoase contra întovărășirii agricole din comuna Baia-Lipova, fiind condamnat în 1959 la 5 ani închisoare corecțională.

Nicolici Milotin (n. 1925) a refuzat să intre în întovărășire, apoi s-a manifestat dușmănos contra socializării agriculturii. Prin sentința din 1959 a fost condamnat la 9 ani închisoare corecțională. Schiett Petru (n. 1908) a avut manifestări contra regimului comunist, instigând țăranii să nu se înscrie în G.A.C.-ul din localitatea Frumușeni-Arad. A fost condamnat la 6 ani închisoare corecțională în 1959.

Nagy Ludovic (n. 1925), cu domiciliul în Giera, a instigat împotriva regimului politic și a colectivizării agriculturii. Era acuzat și pentru faptul că a redactat mai multe fițuici calomnioase la adresa G.A.C.-ului din comună. Prin

⁶² *Ibidem*, f. 45.

⁶³ *Ibidem*, f. 20-30.

sentința din 1959 a fost condamnat la 8 ani închisoare corecțională, iar prin hotărârea Tribunalului Militar a Regiunii Militare a III - a Cluj i-a fost redusă pedeapsa la 6 ani închisoare corecțională.

Radics Iosif (n. 1905) a avut manifestări ostile la adresa colectivizării agriculturii, refuzând să se înscrie în G.A.C. Moravița, influențând și alți locuitori în acest sens și a adus înjurii la adresa comuniștilor. A fost condamnat în 1959 la 8 ani închisoare corecțională.

Tînjălău Ioan (n. 1920) din Sasca–Oravița a fost exclus din partid deoarece și-a pierdut carnetul de partid. A instigat țărani să nu intre în întovărășirea agricolă și, în consecință, a fost condamnat la 8 ani muncă silnică în 1958.

Beloia Jifcu (n. 1910) a îndemnat cetățenii din comuna Dalboșeț să nu se înscrie în întovărășirea agricolă, aducând înjurii la adresa comuniștilor. Prin sentința din 1959 a fost condamnat la 6 ani închisoare corecțională.

Moise Vasile (n. 1929) din localitatea Boldur-Lugoj în 1951 a fost condamnat la 3 ani închisoare pentru furt de cereale. Era acuzat de manifestări dușmănoase la adresa colectivizării agriculturii, fiind condamnat, în 1959, la 3 ani închisoare corecțională.

Moza Iosif (n. 1911), cu domiciliul în Liubcova, în 1949 a fost condamnat la 3 ani închisoare pentru evaziune fiscală, iar în 1951 a fost dislocat în Bărăgan. Era învinuit de manifestări dușmănoase la adresa regimului comunist, precum și de întreprinderea mai multor acțiuni îndreptate contra transformării socialiste a agriculturii, instigând țărani să nu se înscrie în G.A.C. Prin sentința din 1959 a fost condamnat la 10 ani închisoare corecțională.

Schibinger Matei (n. 1921) din Becicherecul Mic s-a manifestat contra guvernului și partidului comunist, adresând injurii calomnioase la adresa partidului. A afirmat că el nu poate trăi în Republica Populară România întrucât în țară nu este dreptate. În anul 1958 a fost condamnat la 5 ani închisoare corecțională.

Bistriean Nicolae (n. 1912), agricultor din Glimboca, a avut manifestări dușmănoase la adresa regimului comunist, aducând injurii și calomnii partidului și guvernului, precum și la adresa unor persoane cu diferite funcții de răspundere în aparatul de stat și de partid. S-a pronunțat și contra întovărășirilor agricole, fiind condamnat în 1958 la 4 ani și 6 luni închisoare corecțională.

Lacsanyi Alexandru (n. 1911) din Rovine-Pecica, agricultor, era învinuit că în anul 1958, fiind în stare de ebrietate, cu o bătă și cu un cuțit, a spart geamurile G.A.C.-ului, ale cinematografului și de la sediul P.M.R. din localitate. Drept urmare, în același an, a fost condamnat la 10 ani închisoare corecțională.

Such Ioan (n. 1920) din Mașloc-Lipova, a adus injurii în 1957 la casa alegătorului, la adresa conducătorilor și membrilor de partid, amenințând că îi va omorî pe toți comuniștii. A fost condamnat în același an la 5 ani închisoare corecțională.

Toma Pavel cu domiciliul în Vărădia-Oravița, fost membru național-liberal, era acuzat de manifestări dușmănoase la adresa regimului comunist, a adus injurii și calomnii conducătorilor statului și a deținut, clandestin, armament de diferite tipuri. A fost condamnat în 1958 la 8 ani închisoare corecțională.

Bărbos Toma (n. 1905) din comuna Denta era acuzat de activitate de destrămare a G.A.C.-ului, instigând și pe alți țărani să iasă din cooperativă. Prin sentința din 30.V.1958 a fost condamnat la 5 ani și 6 luni închisoare corecțională.

Aurariu Nicolae (n. 1928) din Crinciova, la 26 ianuarie 1957 a pătruns în sediul asociației întovăririi din comună, luând documentele acesteia pentru a vedea care au fost primii țărani care s-au înscris în asociație. A fost condamnat în același an la 5 ani închisoare.

Berneanțu Ștefan (n. 1913) din Crinciova a săvârșit aceeași faptă ca și Aurariu Nicolae, primind aceeași pedeapsă⁶⁴.

Procesul de transformare socialistă a agriculturii a fost înfăptuit prin terorizarea lumii satului românesc. Astfel, după ce în anii 1949-1953 colectivizarea a fost însoțită de abuzuri și teroare, a urmat o perioadă de stagnare între 1953-1955. Decizia politică de reluare a colectivizării în ritm alert a fost adoptată în decembrie 1955, fiind însoțită de impunerea unor măsuri represive față de cei care se împotriveau acestui proces: mărirea pedepsei pentru delictul de crimă contra ordinii sociale, redeschiderea lagărelor de muncă etc. Toate aceste hotărâri au creat noi frământări în mediul rural, o serie de țărani fiind arestați în perioada 1956-1960 deoarece s-au opus transformării socialiste a agriculturii.

⁶⁴ *Ibidem*.

Potrivit documentelor de arhivă pe care le-am cercetat, la începutul anului 1960 autoritățile comuniste centrale au trimis conducerii de partid a Regiunii Timișoara un tabel cu 56 de „elemente” condamnate „pentru manifestări dușmănoase împotriva transformării socialiste a agriculturii, amnistiate, care urmează să fie puse în libertate”. La rândul său, Secretariatul Comitetului regional de partid a obiectat asupra a șase persoane incluse în tabelul respectiv, arătând că nu prezentau siguranță din punct de vedere politic pentru a fi eliberate, punct de vedere care a fost aprobat de către București. Paralel, la începutul aceluși an, autoritățile de partid raionale și cele de Securitate au întocmit note cu privire la cei arestați și condamnați în perioada 1 septembrie 1955 - 1 ianuarie 1960, cu propuneri de eliberare sau de continuare a ispășirii pedepsei.

Cei condamnați în perioada septembrie 1955 - ianuarie 1960 erau acuzați de instigarea țăranilor de a ne se înscrie în G.A.C. sau de a se retrage din cooperativă, amenințări la adresa celor care s-au înscris în colectiv, acțiuni de destrămare a asociațiilor cooperatiste socialiste, îndemnuri la revoltă față de regimul comunist, atacuri la adresa unor lideri locali de partid, de manifestări dușmănoase (comentarii dușmănoase la adresa hotărârilor P.M.R.), injurii și calomnii la adresa guvernului și partidului comunist, sustragerea de la anumite obligații (contracte de cereale cu statul), redactarea de manifeste contra colectivizării agriculturii sau a regimului politic comunist.

Pentru toate aceste acuzații cei mai mulți au fost condamnați pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale (pedeapsă care tocmai a fost mărită de către autorități), impunându-li-se și perioade de interdicție corecțională, precum și confiscarea averii. Au mai fost condamnați și pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale, în acest caz pedepsele fiind aspre, 10-15 ani de muncă silnică, precum și pentru agitație publică.

Din analiza realizată de către autoritățile comuniste reiese faptul că în perioada 1955-1960 au avut loc și acțiuni de o amploare mai mare împotriva colectivizării. Astfel, în raionul Lugoj, locuitorii din Țipari, Părul, Coștei etc. s-au deplasat la sediul Sfatului Popular raional Lugoj și au cerut retragerea din întovărășirile agricole, încercare întâlnită și la Pecica. Țăranii din Șiria au solicitat să treacă din G.A.C. în întovărășire, iar în localitățile Checea și Jimbolia au fost întocmite cereri de retragere în grup din G.A.C.

Majoritatea celor arestați în perioada pe care o analizăm au fost țărani, născuți după anul 1900, deci aflându-se în plină forță de muncă și care nu doreau colectivizarea agriculturii.

Autoritățile comuniste nu au fost de acord cu eliberarea din închisori a celor care se bucurau de influență în localitățile lor, a unor foști chiaburi, membrii ai unor foste partide politice sau legionari. Nu se dorea să fie eliberați nici cei socotiți „fanatici” sau periculoși pentru regimul comunist, precum și cei care domiciliau în localitățile unde procesul de colectivizare întâmpina greutăți.

În același timp se avea în vedere eliberarea celor în vârstă, a celor care locuiau în comunele unde colectivizarea a fost încheiată, iar familiile lor lucrau în cadrul G.A.C.-ului. Mai intrau în această categorie și cei care nu au fost în trecut încadrați politic, dispuneau de o gospodărie mică, nu prezentau niciun pericol din punct de vedere politic sau se considera că nu au fost lămuriți în privința socializării agriculturii.

Și acest episod pe care l-am analizat dovedește că procesul de transformare socialistă a agriculturii a reprezentat încă o pată neagră în istoria comunismului românesc.

AN EPISODE OF THE AGRICULTURAL COLLECTIVISATION PROCESS IN THE BANAT AND CRIȘANA

Abstract

The socialist transformation process of agriculture has been carried out by terrorising the Romanian villages. Thus after the collectivisation was accompanied by abuse and terror in the years 1949-1953, a period of stagnation followed between 1953 and 1955. The political decision of resuming the collectivisation at a quick pace was taken in December 1955, being accompanied by the repressive measures against those resisting this process: enhanced penalty for the crime against social order, the reopening

of labour camps, etc. All these decisions brought on new stirrings as more peasants were arrested between 1956 and 1960 as these resisted the socialist transformation of agriculture.

According to the archive documents I have researched, at the beginning of 1960, the head communist authorities sent the party leaders of the Timișoara Region a table containing 56 “elements” condemned for “hostile attitudes against the socialist transformation of agriculture”, who had been amnestied and were to be released from prison”. In its turn, the Secretariat of the Region Party Committee raised objections concerning six persons included on the list motivating that their release could not be politically vouched for, a standpoint endorsed by București. At the same time, at the beginning of that year the Region party and Securitate bodies drafted memos regarding the arrested and convicted persons from the 1st September 1955 and 1st January 1960 issuing release proposals or confinement continuation proposals.

Those convicted between September 1955 and January 1960 were accused of stirring the peasants not to join the collective agricultural cooperatives or to pull out of the cooperatives, of uttering threats at those who had joined, of mounting actions to undermine the socialist cooperative associations, of stirring the people to mutiny against the communist regime, of levelling attacks on local party leaders, of displaying hostile attitudes (through hostile comments on Romanian Labour Party decisions), of hurling insults and slander at the communist government and party, of dodging duties (compulsory wheat provision contracts with the state) and of drafting manifestos against the agricultural collectivisation or the communist regime.

For all these accusations most of them got convicted for the crime of plotting against the social order (a penalty which had just been enhanced by the authorities), as they were barred from rehabilitation for certain periods and their property was seized. They were also convicted for the crime of plotting against the social order and in this case the penalty was very harsh ranging between 10 to 15 of hard labour and for public riot.

The analysis carried out by the communist bodies throws up the fact that between 1955 and 1960 actions on a wider scale took place against the collectivisation process. Thus in the Lugoj district, the inhabitants from Țipari, Părul, Coștei, etc. went down to the headquarters of the People’s Council

of the Lugoj District and demanded to be allowed to withdraw from their agricultural associations, an attempt which one saw at Pecica too. The peasants from Şiria demanded to be allowed to switch their status from the one as a member of the collective agricultural association to the one as a member of a mere association, and at Checea and Jimbolia group withdrawal applications from the C.A.A. were submitted.

Most arrested persons within the researched period were peasants born after 1900, thus they were fully capable of working and did not want this collectivisation of agriculture to come about.

The communist authorities did not want to release those from prison who could wield influence in the places where they lived, the former kulaks, the members of former political parties or former iron-guardists. Nor did they want to release those fanatic deemed dangerous for the communist regime or those living in the places where the collectivisation process had come up against snags.

At the same time the authorities aimed at releasing those aged ones, the ones living in the villages where the collectivisation had been completed and their families were working for the CAA's. Under this category fell those who had not been aligned politically, who owned a small household, did not pose any political danger or were considered not to have been convinced of the importance of the socialisation of agriculture.

This episode, which we have analysed here, proves that the process of socialist transformation of agriculture stood for another black stain of the Romanian communist history.